

RAMAKRISHNA MISSION VIDYAMANDIRA

(Residential Autonomous College affiliated to University of Calcutta)

B.A./B.Sc. THIRD SEMESTER EXAMINATION, DECEMBER 2017

SECOND YEAR [BATCH 2016-19]

SANSKRIT [Honours]

Paper : III

Date : 12/12/2017

Time : 11 am – 3 pm

Full Marks : 100

Group – A

1. Define and illustrate any three of the following : [3×5]

अतिशयोक्तिः, एकावली, यमकः, पुनरुक्तवदाभासः, वक्रोक्तिः, अनन्वयः ।

2. Distinguish between any two of the following pairs :

- a) विभावना & विशेषोक्तिः
- b) उपमा & उत्प्रेक्षा
- c) काव्यलिङ्गम् & अर्थान्तरन्यासः
- d) दृष्टान्तः & निदर्शना

OR,

[2×7.5]

Name and explain the figures of speech in any two of the following :

- a) रावणावग्रहकान्तमिति वागमृतेन यः । अभिवृष्य मरुच्छस्यं कृष्णमेधस्तिरोदधे ॥
- b) पादाहतं यदुत्थाय मूर्धनमधिरोहति । स्वस्थदेवापमानेऽपि देहिनस्तद्वरं रजः ॥
- c) अरविन्दमिदं वीक्ष्य खेलत्खञ्जनमञ्जुलम् । स्मरामि वदनं तस्याश्चारुचञ्चललोचनम् ॥
- d) धन्यासि वैदर्भि गुणैरुदारैर्यया समाकृष्यत नैषधोऽपि । इतः स्तुतिः का खलु चन्द्रिकाया यदब्धिमप्युत्तरलीकरोति ॥

3. Attempt any one of the following questions : [1×10]

- a) What according to Vāmana is the soul of poetry? Describe its characteristic features. [2+8]
- b) What are the काव्याङ्गs according to Vāmana? Describe any two of them. [2+8]
- c) What is Guṇa? What is the difference between Guṇa and Alaṃkāra? Illustrate briefly the characteristics of any two of the Guṇas. [2+2+6]

4. Write short note on any one of the following : [1×5]

अरोचकिनः, कव्यः, दशरूपकम्, ओजः as शब्दगुणः ।

5. Explain any one of the following : [1×5]

- a) काव्यं गद्यं पद्यं च ।
- b) कवित्ववोजं प्रतिभानम् ।
- c) काव्यं ग्राह्यमलङ्कारात् ।

Group – B

6. Answer any one of the following questions : [1×10]

- a) Critically discuss the theory of divine origin of kingship as propounded by Manu in the seventh chapter of his text.
- b) Write a clear note on व्यसन-s verifying the statement 'व्यसनानि दुरन्तानि ।'
- c) Write an explanatory note on various kinds of forts in ancient India.

7. Explain with reference to the context any one of the following : [1×7]

a) यदि न प्रणयेद्राज्ञा दण्डं दण्डेष्वतन्द्रितः । शूले मतस्यानिवापक्ष्यन् दर्वलान् वलवन्तराः ।

- b) एवं वृत्तस्य नृपतेः शिलोञ्छेनापि जीवतः । विस्तोर्यते यशो लोके तैलविन्दुरिवाम्भसि ॥
c) बालोऽपि नावमन्तव्यो मनुष्य इति भूमिपः । महती देवता ह्येषा नररूपेण तिष्ठति ॥

8. Translate **any one** of the following : [1×5]

- a) त्रैविद्येभ्यस्त्रीं विद्याद् दण्डनीतिञ्च शाश्वतीम् । आन्वीक्षिकीञ्चात्मविद्यां वार्त्तारम्भांश्च लोकतः ॥
b) यत्र श्यामो लोहिताक्षो दण्डश्चरति पापहा । प्रजास्तत्र न मुह्यन्ति नेता चेत् साधु पश्यति ॥
c) कार्यं सोऽवेक्ष्य शक्तिञ्च देशकालौ च तत्ततः । कुरुते धर्मसिद्ध्यर्थं विश्वरूपं पुनः पुनः ॥

9. Write short note on **any one** of the following questions : [1×3]
जाङ्गलदेशः, त्रयी, योगक्षेमः ।

10. Answer **any one** of the following questions : [1×12]

- a) Write after Kautilya a discourse on इन्द्रियजय ।
b) How does Kautilya establish his view regarding mantrajñānam and mantrarakṣaṇam? Why is mantra called pañcāṅga?
c) 'चतस्र एव विद्या इति कौटिल्यः' – Discuss the purport of the statement and show the relative importance of each of them in the society.

11. Translate **any one** of the following : [1×7]

- a) क्रिया हि द्रव्यं विनयति नाद्रव्यम् । शुश्रूषाश्रवणग्रहणधारणविज्ञानोपोहतत्त्वाभिनिविष्टबुद्धिं विद्या विनयति नेतरम् ।
b) वलावले चैतासां हेतुभिरन्वीक्षमाणान्वीक्षिकी लोकस्योपकरीति । व्यसनेऽभ्युदये च बुद्धिमवस्थापयति, प्रज्ञावाक्यक्रियावैशारद्यं च करोति ।
c) तुष्टान् भूयः पूजयेत् । अतुष्टान् तुष्टिहेतोस्त्यागेन साम्रा च प्रसादयेत् । परस्परान् भेदयेदेतान् सामन्तादविक तत्कालीनावरुद्धेभ्यश्च । तथाप्यतुष्ट्यतो दण्डसाधनाधिकारेण वा ग्राहयेत् ।

12. Write short notes on **any two** of the following : [2×3]
पूगः, आन्वीक्षिकी, कृत्याकृत्ये ।

————— × —————